

Fekete Mihály (1884-1960)

zínész, színigazgató, rendező, filmrendező, szakíró.

Csongrádon született, Szegeden végzi középiskoláit, majd a budapesti Színművészeti Akadémiára jár. Pályáját Krecsányi Ignác társulatában kezdi 1903-ban, Budán és Temesvárott lép fel. Pécs és Pozsony után Janovics Jenő Kolozsvárra szerződteti, ahol 1911-től 1922-ig rendez és főszerepeket játszik. 1922-ben a marosvásárhelyi színház igazgatója.

Az első világháborút követő zűrzavar közepette, a forradalmak, az egymást követő katonai megszállások időszakában Temesváron a Sebestyén Géza vezette magyar színtársulat hősies példamutatással játszik. A színházépület kiégését (1920) követő nehéz években kisebb-nagyobb rendszerességgel Róna Dezső látogat át aradi színtársulatával Temesvárra, a Városi Vigadó rögtönzötten átalakított nagytermében vendégszerepel.

1924-ben Fekete Mihály kapja meg a temesvári színház koncesszióját. Vonzó és változatos műsorrendet kínál a színházszerető közönségnek, amelyben az igényesebb drámák, színművek és a népszerű operettek egyaránt helyet kapnak. A Városi Vigadó nagytermében játszik, de a külvárosokat is fölkeresi: előadásokat tart a Gyárudvarban, a Novotny-, a Vízkeleti- és a Forgács-termekben. Színházvezetési stílusa és kapcsolata a várossal magán viselik a kor ellentmondásainak a hatását. Együttesével a két világháború közötti évtizedekben folyamatosan visszatér a Bánság fővárosába. Igazgatóként, színészként, íróként és rendezőként tudással és tehetséggel igyekezett a bánsági magyar színpadot szolgálni.

Az 1920-ban létrejött Erdélyi és Bánsági Színész Egyesület érdekképviselői szervként zavaró a hatóságok számára, ezért 1923-ban beolvasztják a romániai színész szindikátusba. A döntés ellen többen tiltakoznak, Fekete Mihály is ezt teszi. Az 1926-os román színházi törvény a román színházak adóját leszállítja, a kisebbségi színházak adóját viszont a duplájára emeli. Válságba kerül az erdélyi magyar színjátszás. Megmozdul a színházi világ, s a megoldáskeresésben Fekete Mihály vezető szerepet vállal. Talán a fellépései miatt, amikor a színházi koncessziókról a román fővárosban döntenek, neki nem adnak.

1930-tól élete végéig Kolozsváron, illetve Arad, Nagyvárad, Temesvár, Lugos magyar társulataiban játszik, illetve olykor vezeti is ezeket. 1941-ben a faji törvények miatt nem lehet tagja a kolozsvári Nemzeti Színháznak. Az állástalan zsidó színészek berlini és budapesti pályatársaik példáját követve zsidó színházat hoznak létre Kolozsváron, Fekete Mihály lesz a vezetője. 1944 őszén rövid ideig irányítja a kolozsvári magyar színházat. 1959-ben nyugdíjba vonul.

Klasszikus és modern drámákban egyaránt sikeres és rendkívül hatásos, sokoldalú színész, stílusát mérsékelt pátosz jellemezte. Rendezései ötletességéről, nagy játékmesteri tudásáról tanúskodtak. Jelentős színészeket indított el a pályán (Tőkés Anna, Zilahy Irén, Dajka Margit). Janovics Jenő munkatársaként filmrendezői minőségben is az úttörők közé tartozott.

Főbb szerepei: Cyrano de Bergerac (Rostand); Petur (Katona József: Bánk bán); Ádám, Lucifer (Madách Imre: Az ember tragédiája); Pecsenyegov (Gorkij: Ellenségek). Jelentős

rendezései: Lear király, Éjjeli menedékhely. Filmjei, valamennyi a Transsylvániánál készült: A vén bakancsos és fia a huszár (1918); Akik életet cseréltek (1918); A métely (1918); Gyurkovics lányok (1918); Nehéz szerep (1918); Orvosok (1918); Szibéria (1918); Tisztítótűz (1918). Drámái: Temesvár megvétele (1911); Bakócz Tamás (1913); Csodák éjszakája (Szabó Imrével, 1935). Kötetei: A temesvári színészet története (Temesvár, 1911); Faluról falura (Lugos, 1935).

1960-ban Kolozsvárt hunyja le örökre a szemét.